

دشت‌های سوزان

ماجرای دشت‌های سوزان در خوزستان عهد ناصرالدین شاه می‌گذرد؛ آن زمان که انگلیسی‌ها افتاده‌اند به جان خاک این منطقه و وجب به وجبش را دارند برای نفت بو می‌کشند. فضای حاکم بر خوزستان آن دوران و تناسبات قومی و قبیله‌ای که امور مردم را مدیریت می‌کند به خوبی در داستان نشان داده شده، اما شاید مهم‌ترین بخش داستان که خیلی خوب در بین سطور نشسته حضور و نقش‌آفرینی انگلستان در ایران عهد ناصری است. ماجراهای رمان به شکلی پیش می‌رود که بدون ایجاد دلزدگی یا خارج شدن از روند اصلی داستان با انبوهی از اطلاعات و روایات تاریخی روبه‌رو می‌شوید. صادق کریمیار با هنرمندی چنان جهانی خلق کرده که همه چیز سر جای خودش است؛ هم عشق بدران و وریده، هم تلاش مستر ویلسون و اسمیت برای کشف نفت، هم جنگ قدرتی که بین مزعل و خزعل برای حکومت بر خوزستان شکل گرفته، هم دسیسه‌های زنانه ترکان خاتون سوگلی کاخ فیلیه است و هم رهبری علما و مراجع دینی که هر جور شده می‌خواهند شر استعمار انگلیس را از سر ایران و مسلمانان رد کنند. این کتاب را نشر کتاب نیستان منتشر کرده است.

مروری بر چند رمان
ضداستعماری

داشته‌ایم، قفسه‌ای

که از خارجی و داخلی در

آن نمونه‌های بسیاری

یافت می‌شود که در

این گزارش به اختصار

چند عنوان از آنها را

معرفی کرده‌ایم

جاده جنگ

شاید آنهایی که جاده جنگ را خوانده‌اند، تایید کنند این رمان را باید یکی از نمونه‌های بزرگ ضداستعماری ادبیات پس از انقلاب دانست. منصور انوری در چندین جلد به روایت تسخیر ایران توسط قوای متفقین پس از شهریور ۱۳۲۰ پرداخته است. روزهایی که کشور عرصه تاخت و تاز سربازان انگلیسی و روسی بوده، دلاوری ایرانی در برابر روس‌ها ایستادگی می‌کند و تبدیل به کابوسی برای آنها می‌شود. کابوسی به نام «مرگان»!

جاده جنگ حتماً یکی از بلندترین رمان‌های تاریخی ایرانی است که تاکنون ده جلد از آن منتشر شده و همچنان ادامه دارد. روایتی داستانی از رویارویی مردم خراسان با نیروهای شوروی استالینی که پا به خاک وطن گذاشته‌اند تا باز هم با بهانه‌های رنگین مانع پیشروی ارتش هیتلر شوند، ولی خود در نقش متجاوز کشور را به خاک و خون کشیدند. در روزهایی که ارتش پهلوی هریک از سویی گریخته‌اند، روایت مرگان نشان می‌دهد که مردم تا آخرین قطره خون خود در برابر دشمن متجاوز ایستادگی کرده‌اند تا استقلال و شرف خویش را از آن نفروشد. این رمان را نشر سوره مهر منتشر کرده است.

نزاع نفتکش‌ها میان ایران و انگلیس بهانه‌ای شد تا چند رمان ضد استعماری را مرور کنیم

تفنگ از زمین مگندار!

تا بوده، غرب روحیه استعماری داشته و ملت‌های مختلف را به بهانه‌های خوش رنگ و لعاب مانند آزادی و تمدن و... استعمار کرده و شیریه جانشان را چلانده است. تا بوده کشورهایی تحت ستم بودند و غربی‌ها از پرتغال و انگلیس تا آمریکا و شوروی همیشه آتش ظلمشان روشن بوده تا بتوانند به بهانه‌های رنگی این مردم را استعمار کنند. اما بوده‌اند ملت‌ها و مردمانی که در برابر این روحیه ایستادگی کنند و از خود خرج کنند تا این روحیه را زیر پا بگذارند و به این روباهان مکار، میدان یکه‌تازی ندهند. به همین خاطر هر جا ملت‌ها رو در روی آنها ایستاده‌اند، هزینه‌های جبران‌ناپذیری داده‌اند، ولی این هزینه‌ها ثمره بزرگی به نام آزادی به بار آورده است. ملت‌هایی که امثال گاندی و ماندلا را در خود پرورش داده‌اند و روبه‌روی غول استعمار ایستادگی کرده‌اند تا بتوانند آزادی و شرف خود را زنده کنند.

اما استعمار از بین نمی‌رود، بلکه پوست می‌اندازد و از حالتی دیگر نومی‌شود. برای همین همیشه لازم است چهره این استعمار از پیر و نو به ملت‌ها نشان داده شود تا مجدد اسیر و گرفتار آن نشوند. استعماری که یک روز به دربار فتحعلیشاه وارد می‌شود و از ساده‌لوحی او سوءاستفاده می‌کند و بار دیگر وقتی به در بسته می‌خورد ابزار تحریم به دست می‌گیرد تا ملت‌ها را به زانو در بیاورد. دعوا سر استقلال است، استقلال در مرام و مسلک و شیوه! اگر ملتی استقلال نخواهد استعمار با او کاری ندارد، اگر ملتی نخواهد روی پای خودش بایستد «روبا مکار و گربه‌نره» قصه دنیا برای سکه‌های او نقشه‌ای نمی‌کشند و او را به هزار ترفند فریب نمی‌دهند.

توقیف نفتکش انگلیسی موجی از شور و غرور ملی در جامعه ایجاد کرد و همه پای این اقدام دلیران تنگه‌ایستادند تا ثابت کنند نمی‌خواهند استقلال خود را با کهنه سرباز میدان استعمار تاخت بزنند. اقدامی که سبب شد بسیاری یادی کنند از دلیران روزگار قدیم که رو در روی استعمارگران ایستادند و از ریخته شدن خون خود هراسی نداشتند. به این بهانه مروری بر چند رمان ضد استعماری داشته‌ایم، قفسه‌ای که از خارجی و داخلی در آن نمونه‌های بسیاری یافت می‌شود و در این گزارش به اختصار چند عنوان از آنها را معرفی کرده‌ایم.

وقت جنگ دوتارت را کوک کن

در این اثر نویسنده به مقاومت و رشادت مردمان ترکمن صحرا در برابر مهاجمان روس اشاره کرده و خواننده را با غارت ناموس و مال ایرانی روبه‌رو کرده است. نویسنده با تلفیق فرهنگ و تاریخ ایرانی اثری را به خواننده ارائه می‌کند که لذت خواندن آن را فراموش نخواهد کرد. راوی این رمان، «یاش بخشی» دوتار نواز مشهور ترکمن است که در ماجرای حمله روس‌ها کودک است و آن اتفاقات را برای خواننده روایت می‌کند. او که در نواختن دوتار مشهور است هنگام نواختن دوتار این ساز افسانه‌ای از خودبی خود می‌شود و عنان از کف می‌دهد و شیدا می‌شود. نویسنده با تلفیق این موضوع هم تاریخ و هم هنر اصیل ایرانی را به خواننده معرفی می‌کند و سعی دارد به واسطه این اثر آنها را در زمان جاودانه کند. یوسف قوجق، نویسنده این کتاب نشان می‌دهد که اقوام ایرانی در شکل دادن به ایران نقش مهمی دارند و حضور هر کدام از آنها در گوشه‌ای از این سرزمین در تقویت امنیت ملی نقش بسیاری دارد. این رمان به نوعی پاسخ کسانی است که می‌گویند روزگار جنگ تمام شده و باید امروز سخن از صلح و دوستی گفت. نویسنده به خوبی این مسأله را نشان می‌دهد که همیشه تهدید دشمن وجود دارد و عوامل داخلی باید هوشیار باشند و نسبت به دشمن خوش گمان نباشند. این رمان را دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر کرده است.

روزگار تفنگ

رمان «روزگار تفنگ» به قلم حبیب خدادادزاده اثر دیگری است که هجوم انگلیسی‌ها را به کشور روایت کرده است. این رمان با درونمایه‌ای تاریخی و ضداستبدادی به روایت ماجرای مقاومت مردم دزفول پرداخته است. در «روزگار تفنگ» نعمت شخصیت اصلی قصه بوده که نمادی از مقاومت مردمی اهالی دزفول در برابر هجوم بیگانگان و در این قصه انگلیسی‌هاست. وی که تفنگدار بوده و امنیت را در دوره‌ای در شهر برپا می‌کرده پس از ازدواج تفنگ را زمین می‌گذارد و به کار مشغول می‌شود. با ورود نیروهای متجاوز به خاک کشور و زمانی که ناموس همشهریان را در خطر می‌بیند، تفنگ به دست می‌گیرد تا دوباره امنیت را به شهر برگرداند. شخصیت نعمت علایی در روزگار تفنگ، شخصیتی حقیقی است که یک قرن پیش با انگلیسی‌ها و آمریکایی‌ها جنگید و روزگاری از سردشت و شهبون تا دزفول زیر سم اسب‌های او و یارانش بود که غیرتمندانه از ناموس این مردم دفاع کردند و در این راه جان دادند، به همین علت رمان روزگار تفنگ داستان یکی از سمبل‌های مبارزاتی جنوب ایران علیه بیگانگان است. خیانت‌های دشمن در طول تاریخ این سرزمین یکی از مباحث پندآموز برای نسل‌هاست و در این کتاب نیز خواننده شاهد این نکته است. به عنوان مثال خرید گندم در فصل برداشت به چندین برابر قیمت و سپس سوزاندن آنها با هدف تحمیل گرسنگی بر مردم بومی دزفول و در نتیجه شکستن مقاومت مردمی آنها، یکی از انواع فشارهای اقتصادی بر مردم است. این رمان را نشر آموث منتشر کرده است.

